ข้อมูลพื้นฐาน
โครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่ปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืน
บ้านฟ้าสวย ตำบลเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

ประวัติความเป็นมา

ประวัติหมู่บ้านห้วยแห้ง(ฟ้าสวย) หมู่บ้านนี้มีชื่อว่า “บ้านลีซอห้วยแห้ง” เหตุที่ต้องใช้ชื่อนี้เพราะมีประวัติความเป็นมาดังนี้ เดิมทีบริเวณแห่งนี้ไม่มีคนอาศัยอยู่มาก่อนเพราะชาวบ้านส่วนใหญ่อพยพมาจากบ้านนาเลาใหม่สาเหตุเพราะน้ำไม่พอกินพอใช้ชาวบ้านจึงพากันมาตั้งรกรากอยู่ที่หมู่บ้านแห่งนี้แทนและเห็นว่าบริเวณนี้มีลำห้วยที่ไหลผ่านจึงตั้งหมู่บ้านขึ้นแต่พอถึงหน้าแล้งลำห้วยนี้จะแห้งจึงพากันเรียกหมู่บ้านแห่งนี้ว่า “หมู่บ้านห้วยแห้ง” คนกลุ่มแรกที่เข้ามาอยู่ คือ นายเลาลู่ เลายี่ปา เป็นหัวหน้านำชาวบ้านย้ายมาจากบ้านนาเลาใหม่และต่อมานายหลวงปูมิ นำชาวบ้านมาเพิ่มเติมภายหลัง นับจนถึงปัจจุบันหมู่บ้านแห่งนี้ก่อตั้งมาแล้วประมาณ ๒๖ ปีลักษณะการตั้งบ้านเรือนเป็นไปตามแนวสันเขาและแนวของลำห้วย

ต่อมาโครงการพัฒนาพื้นที่สูงสามหมื่น (ไทย – สหประชาชาติ) ได้มีโครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณดอยสามหมื่นโดยได้รับงบประมาณการช่วยเหลือจากองค์การการใช้ยาในทางที่ผิดได้เริ่มโครงการเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๐ เจ้าหน้าที่ชุดแรกที่เข้ามาสำรวจหมู่บ้านเพื่อจัดตั้ง ศศช. คือ นายพนม ขันแข็ง นาย ธีระพงษ์ จันต๊ะ นาย พิสัญ อภิวงค์งาม เข้ามาสำรวจเมื่อวันที่ ๑๘ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๓๐ และต่อมาจึงมีการจัดตั้ง ศศช. ขึ้นครูคนแรกที่เข้ามาสอนคือ นางสาว เครือวัลย์ คอนคง ได้เปิดเรียนครั้งแรกเมื่อวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๓๑ (ปัจจุบันปิดการเรียนการสอนไปแล้ว)

หมู่บ้านฟ้าสวยเป็นหมู่บ้านที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถจะหารายได้เข้าสู่ครอบครัวได้ แหล่งน้ำดี และผู้นำชุมชนเป็นคนมีวิสัยทัศน์ในด้านการพัฒนาหมู่บ้าน

สภาพทั่วไป

ขนาดที่ตั้ง

พื้นที่บ้านฟ้าสวย อยู่ห่างจากจังหวัดเชียงใหม่ ๙๐ กิโลเมตร และห่างจากอำเภอเชียงดาว ๒๐ กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทางประมาณ ๓๐ นาทีจากตัวอำเภอเชียงดาวมีเนื้อที่ประมาณ ๑,๖๘๑ ไร่

ลักษณะภูมิประเทศ

พื้นที่ขยายผลโครงการหลวงฟ้าสวยเป็นภูเขาสูงสลับซับซ้อนมีความสูงเฉลี่ยบริเวณกลางหมู่บ้านความสูง ๙๐๐ เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง (วัดระดับด้วยเครื่อง GPS ที่บริเวณกลางหมู่บ้าน ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๕)

ลักษณะดิน

พื้นที่บ้านฟ้าสวย มีลักษณะดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำและเนื้อดินค่อนข้างเป็นทราย *กลุ่มชุดดินดอยปุย (กลุ่มชุดดินที่ ๓๐)* พบกลุ่มดินค่อนข้างมีความแตกต่างกัน ซึ่งเป็นดินลึกถึงตื้น มีเนื้อดินเป็นดินร่วนหรือดินร่วนปนดินเหนียว สีน้ำตาลเข้มหรือสีน้ำตาลปนแดงเข้ม ปฏิกิริยาดินเป็นกรดแก่ถึงเป็นกรดเล็กน้อย (pH ๕.๕-๖.๕) ดินล่างเป็นดินเหนียวสีแดง ปฏิกิริยาดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกรดเล็กน้อย (pH ๕.๕-๗.๐) (ที่มา: สำนักงานพัฒนาที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน)

ลักษณะการบำรุงดินในพื้นที่หมู่บ้านฟ้าสวย โดยเคยมีใช้ปุ๋ยคอกและการปลูกพืชด้วยพืชตระกูลถั่วเช่น ถั่วนิ้วนางแดง,ถั่วลิสง ส่วนการใช้ปุ๋ยเคมีเป็นไปตามรายได้ในแต่ละปีหากมีทุนในการซื้อปุ๋ยเคมีปีนั้นจะใส่ปุ๋ยเคมี หากไม่มีทุนจะไม่ใส่

การใช้สารเคมี ส่วนใหญ่จะใช้ยาฆ่าหญ้าในแปลงเกษตร เกษตรกรส่วนใหญ่มีอาการวิงเวียนศีรษะ มีอาการผื่นคัน หลังจากการพ่นยาฆ่าหญ้า

ลักษณะภูมิอากาศ

บ้านฟ้าสวย มี ๓ ฤดู คือ ฤดูร้อนระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ –พฤษภาคม ฤดูฝนระหว่างเดือนพฤษภาคม – กันยายน และฤดูหนาวระหว่างเดือนตุลาคม – มกราคม โดยมีอุณหภูมิเฉลี่ย ๑๙.๗ องศาเซลเซียส มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย ๑,๕๑๘.๕ มิลลิเมตร (ที่มา: สำนักแผนงานและเทคโนโลยีสารสนเทศ สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง)

แหล่งน้ำที่สำคัญของโครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นทีปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืนบ้านฟ้าสวย

แหล่งน้ำธรรมชาติ มีแหล่งต้นน้ำ ๒ สาย ซึ่งเป็นแหล่งน้ำธรรมชาติ ได้แก่ น้ำตกฟ้าสวยและห้วยนาเลา มีน้ำไหลผ่านหมู่บ้านตลอดปี แต่มีปริมาณน้ำน้อยช่วงฤดูแล้ง มีระบบน้ำประปาภูเขาเพื่ออุปโภคบริโภคขนาด ๑๐๐,๐๐๐ ลิตร ๒ ลูกแต่ไม่มีระบบกรองน้ำและระบบน้ำเพื่อการเกษตร ๓ ลูก โดยการก่อสร้างของสำนักงานชลประทานจังหวัดเชียงใหม่ (สร้างเสร็จปี ๒๕๕๕)

แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร มีแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร ๑ แหล่ง ซึ่งเป็นแหล่งน้ำธรรมชาติ ได้แก่ จากน้ำตกฟ้าสวย (ห้วยแห้ง)

แหล่งน้ำดื่ม มีประปาภูเขาแต่ไม่ได้มาตรฐานและไม่มีระบบกรองน้ำ

ป่าไม้

พื้นที่ขยายผลโครงการหลวงฟ้าสวยพื้นที่บ้านฟ้าสวยตั้งอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติดอยหลวงเชียงดาว และเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่า เป็นป่าดิบเขา เป็นแหล่งต้นน้ำที่สำคัญ และเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงของจังหวัดเชียงใหม่

การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติปลูกป่าในเขตอนุรักษ์หัวน้ำและทำแนวกันไฟ และทำบุญเลี้ยงผีต้นน้ำและผีป่าผีเขา

การคมนาคม

พื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวงฟ้าสวยพื้นที่บ้านฟ้าสวยอยู่ห่างจากตัวอำเภอเชียงดาว ระยะทาง ๒๐ กิโลเมตร จากอำเภอเชียงดาวถึงปากทางเข้าหมู่บ้านฟ้าสวยเป็นถนนคอนกรีต(๑๘ กิโลเมตร) และถนนภายในหมู่บ้านเป็นถนนดินอัดธรรมดา (๒กิโลเมตร)

กระบวนการมีส่วนร่วมของคนในหมู่บ้านฟ้าสวย

๑. ปลูกป่าในเขตพื้นที่ป่าชุมชน และกำหนดเขตพื้นที่ป่าชุมชน โดยกระบวนการมีส่วนร่วม

๒. แนวกันไฟ

๓. สร้างวัดฟ้าสวย

๔. สร้างฝายหัวน้ำ

โครงสร้างพื้นฐาน

ระบบไฟฟ้า

มีไฟฟ้าพลังแสงอาทิตย์ประมาณ ๙๐ % ของหมู่บ้าน และมีระบบประปาภูเขาเกือบทุกครัวเรือน

สภาพทางเศรษฐกิจและสังคม

ประชากร

ประชากรส่วนใหญ่เป็นชนเผ่าลีซอ นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ ๗๐ และศาสนาคริสต์ ร้อยละ ๓๐ ภาษาที่ใช้สื่อสารเป็นภาษาชนเผ่า(ลีซู) ร้อยละ ๕๐ ภาษาไทย ร้อยละ ๕๐

โครงสร้างประชากรของทั้งหมู่บ้าน คือ ส่วนใหญ่เป็นประชากรวัยทำงาน (อายุ ๑๕-๕๙ ปี มีสัดส่วน ร้อยละ ๖๒ รองลงมาเป็นประชากรวัยพึ่งพิง

คือ เด็กและผู้สูงอายุมีสัดส่วนถึง ร้อยละ ๒๑

ชื่อหมู่บ้าน/	หมู่ที่	เผ่า	จำนวน	จำนวน	จำนวนประชากร		
หย่อมบ้าน			ครัวเรือน	ครอบครัว	ชาย	หญิง	รวม
ฟ้าสวย (บ้านหลัก)	๑๐	ลีซอ	๒๒				๑๒๐
นาเลาใหม่	๑๐	ลีซอ	๒๗				๘๕
นาเลาเก่า	๑๐	ลีซอ	๑๖				๕๖
หนองขะแตะ	๖	ลีซอ	๑๒				๕๗
รวม			**๗๗**				**๓๑๘**

ผู้นำชุมชน

นายอะตาผะ เลามะ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน

การศึกษา

พื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวงบ้านฟ้าสวย เคยมีโรงเรียนศศช.ในหมู่บ้านแต่ทำการยกเลิกการเรียนการสอนไปแล้ว

การสาธารณสุข

ชุมชนบ้านฟ้าสวยไม่มีสถานีอนามัย

การประกอบอาชีพ

อาชีพหลัก ของประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการเกษตร พืชหลักที่ปลูกคือ ข้าวไร่ จำนวน ๔๐ ครัวเรือน และปลูกขิง ๒๐ ครัวเรือน และการผลิตงานหัตถกรรมจากภูมิปัญญาชนเผ่าเพื่อใช้ในครัวเรือนและจำหน่าย

อาชีพรอง ได้แก่ ถั่วลิสง ๔๐ ครัวเรือน ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ๓๒ ครัวเรือน

อาชีพเสริม คือ รับจ้างทั่วไป

รายได้

ประชากรบ้านฟ้าสวยมีรายได้เฉลี่ย ๒๖,๗๔๗ บาทต่อครัวเรือนต่อปี และมีครัวเรือนที่ยากจนถึง ๖ ครัวเรือน (ที่มา : จากการสัมภาษณ์ผู้ใหญ่บ้าน วันที่ ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๓) โดยมีรายละเอียดดังนี้

รายได้ภาคการเกษตร ส่วนใหญ่ร้อยละ ๙๐ มาจากการปลูกพืชไร่

รายได้นอกการเกษตร ส่วนใหญ่ร้อยละ ๒๐ มาจากการรับจ้างในเขตตัวอำเภอเชียงดาว (ที่มา : จากการสัมภาษณ์ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน วันที่ ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๑)

การถือครองที่ดิน

เป็นเนื้อที่ถือครองที่อยู่อาศัย ประมาณ ๒ งานต่อครัวเรือน เป็นเนื้อที่ถือครองทางการเกษตร ๑๐ ไร่ต่อครัวเรือน

การใช้ประโยชน์ที่ดิน

กำหนดขอบเขตร่วมกับเกษตรกรในพื้นที่เช่นพื้นที่ป่าอนุรักษ์,เขตป่าชุมชน,พื้นที่ป่าใช้สอย,ป่าต้นน้ำและได้มีการกำหนดกฎกติกาและกฎระเบียบการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ และมีแผนการอนุรักษ์ทั้งระยะสั้นและระยะยาวในพื้นที่

แหล่งเงินทุน

ประชากรบ้านฟ้าสวย ส่วนใหญ่อาศัยแหล่งเงินทุนจากกองทุนหมู่บ้านเป็นทุนในการประกอบอาชีพ ก่อตั้งในปี พ.ศ.๒๕๔๗ มีเงินทุน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท กิจกรรมหลักเพื่อใช้ด้านการเกษตร โดยมีผู้ใหญ่บ้านเป็นประธานกลุ่ม นอกจากนี้ยังมีโครงการแก้ไขความยากจน (กข.คจ.)

การรวมกลุ่มของเกษตรกร

กลุ่มเกษตรกร จัดตั้งกลุ่ม เมื่อวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๔๔ จัดสรรเงินของกลุ่มซื้อวัวมาเลี้ยง สมาชิกมีการออมเงิน สมาชิกสามารถกู้ยืมเงินของกลุ่ม เพื่อนำไปประกอบอาชีพทางการเกษตรได้(ปัจจุบันกลุ่มเหล่านี้ไม่มีการดำเนินการใดๆ)

กลุ่มแม่บ้าน จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๔๔ กิจกรรมที่กลุ่มได้จัดทำ คือ การตั้งร้านค้าชุมชน เพื่อเป็นการให้สมาชิกมีความรับผิดชอบ ดูแลกิจกรรมร่วมกัน จัดให้มีการออมทรัพย์ของสมาชิก และให้สมาชิกกู้ยืมเงินจากการออมทรัพย์ เป็นการแก้ปัญหาเรื่องการเงินของครอบครัว เป็นการสร้างนิสัยการ เก็บออม(ปัจจุบันไม่มีการดำเนินการของกลุ่มดังกล่าว)

ผลผลิตทางการเกษตร

พืชไร่ ได้แก่ ข้าวไร่ ข้าวนา ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ถั่วลิสงและถั่วนิ้วนางแดง

ไม้ยืนต้น ได้แก่ มะม่วง ลิ้นจี่

ผักเพื่อบริโภคในครัวเรือน ได้แก่ ผักกาด พริก มะเขือ แตงกวา ถั่วฝักยาว (ปลูกขิงเพื่อการค้า)

มีระบบการปลูกพืชหมุนเวียนในแต่ละแปลงโดยการปลูกข้าโพดเหลื่อมด้วยพืชตระกูลถั่ว

แหล่งท่องเที่ยว

บ้านฟ้าสวยมีสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ 2 แห่ง คือ น้ำตกฟ้าสวย (น้ำตกห้วยแห้ง) และอุทยานแห่งชาติดอยหลวงเชียงดาว ซึ่งที่หมู่บ้านนาเลามีทางขึ้นไปดอยหลวงเชียงดาว อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติเชียงดาว

ปัญหา อุปสรรค และศักยภาพของบ้านฟ้าสวย

ปัญหาของหมู่บ้านบ้านฟ้าสวย

๑. ชุมชนขาดความรู้ด้านการเกษตร ทำให้ผลผลิตด้านการเกษตรตกต่ำสืบเนื่องมาจากน้ำที่ใช้ในการทำการเกษตรไม่เพียงพอ

๒. ขาดอาชีพทำให้ต้องเดินทางเข้าไปทำงานในตัวเมือง

๓. จำนวนครั้งในการปลูกข้าวและทำการเกษตรน้อย เพียงปีละ ๑ ครั้ง ทำให้รายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่า

๔. ไม่มีตลาดรองรับที่แน่นอนทำให้ขายผลผลิตได้น้อย

๕. ไม่มีการส่งเสริมอาชีพให้กลุ่มสตรีภายในหมู่บ้านทำให้ขาดรายได้เสริมและไม่มีทุนประกอบอาชีพครัวเรือนในชุมชน

๖. ไม่มีความตระหนักในด้านการลดรายจ่ายไม่มีการลดรายจ่ายด้านการบริโภค ไม่มีการปลูกพืช / เลี้ยงสัตว์

ความต้องการของหมู่บ้านบ้านฟ้าสวย

๑. ไฟฟ้าส่วนภูมิภาคหรือไฟฟ้าพลังน้ำ

๒. ศูนย์รับเลี้ยงเด็กเล็กประจำหมู่บ้าน

๓. การสนับสนุนในเรื่องไฟฟ้าเข้าสู่หมู่บ้านรวมถึงสิทธิในที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัย

๔. ถนนคอนกรีตพร้อมร่องระบายน้ำ ๒ ข้างถนนจากปากทางเข้าหมู่บ้านระยะทางประมาณ ๒ กม

๕. งบประมาณหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยการจัดตั้งถังกรองน้ำเพื่อดักตะกอนในหมู่บ้าน

๖. งบประมาณในการสนับสร้างห้องสมุดประจำหมู่บ้าน

๗. ต้องการหลุมขยะที่ถูกสุขลักษณะและห่างจากแหล่งชุมชน

๘. ส่งเสริมการให้ความรู้ในเรื่องสาเหตุของโรคต่างๆ

๙. ต้องการสุขาที่สะอาดถูกสุขลักษณะ และปลอดภัยจากโรคติดต่อ

ผู้ปฏิบัติงาน

นายอุดม พรหมตัน	ผู้จัดการโครงการโครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาการปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืนบ้านฟ้าสวย
นายชัยเจริญ นิติคุณชัย	หัวหน้าโครงการโครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาการปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืนบ้านฟ้าสวย
นายชื่น หรรษาธารา	ผู้ช่วยหัวหน้าโครงการโครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาการปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืนบ้านฟ้าสวย

แผนที่แสดงลักษณะภูมิประเทศ
โครงการขยายผลโครงการหลวงเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่ปลูกฝิ่นอย่างยั่งยืนบ้านฟ้าสวย

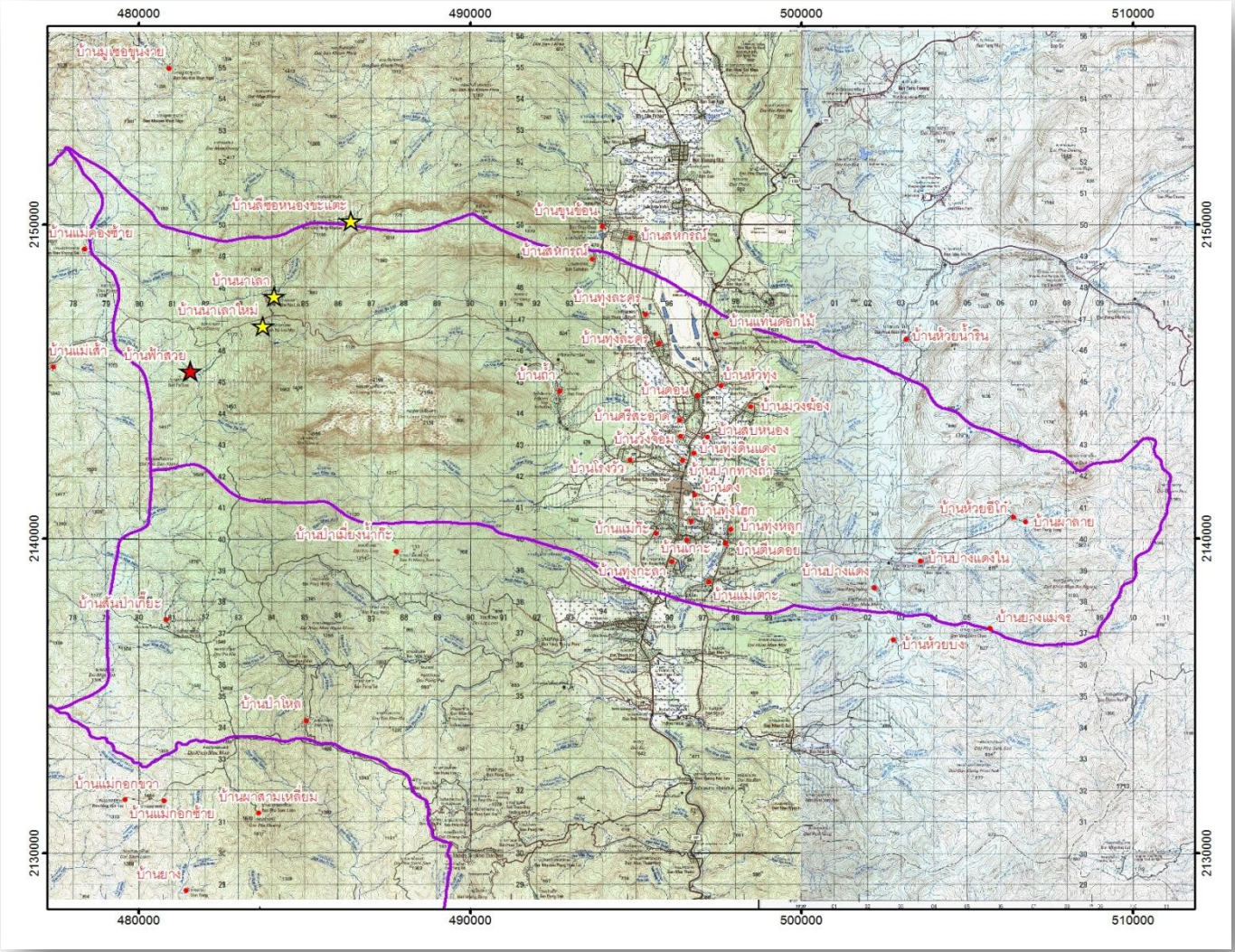

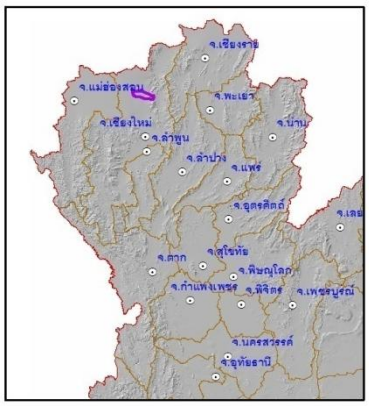

สัญลักษณ์

- กลุ่มบ้าน
- บ้านหลัก
- บ้านรอง
- พื้นที่เป้าหมาย
- ขอบเขตจังหวัด
- ขอบเขตประเทศไทย

N W E S

4 2 0 4

Kilometers